

ARHEOLOGIJA U SRBIJI

PROJEKTI ARHEOLOŠKOG INSTITUTA U 2018. GODINI

ARHEOLOGIJA U SRBIJI

PROJEKTI ARHEOLOŠKOG INSTITUTA U 2018. GODINI

Beograd 2021

Arheologija u Srbiji
Projekti Arheološkog instituta u 2018. godini

Arheološki institut

ARHEOLOGIJA U SRBIJI

PROJEKTI ARHEOLOŠKOG INSTITUTA U 2018. GODINI

Urednici
Selena Vitezović
Milica Radišić
Đurđa Obradović

Beograd 2021

Izdavač:
Arheološki institut
Kneza Mihaila 35/IV
11000 Beograd
www.ai.ac.rs

Za izdavača:
Miomir Korać

Urednici:
Selena Vitezović
Milica Radišić
Đurđa Obradović

Priprema:
Arheološki institut

Elektronsko izdanje
ISBN 978-86-6439-060-6

SADRŽAJ

- 11 Redakcija, *Uvod*
- Arheološka iskopavanja i rekognosciranja***
- 17 Slaviša Perić, Olga Bajčev, Ružica Arsenijević, Đurđa Obradović, Vesna Popović, Ivana Dimitrijević, *Arheološka istraživanja na nalazištu Slatina – Turška Česma u Drenovcu u 2018. godini*
- 25 Aleksandar Bulatović, Aleksandar Kapurañ, Dragan Milanović, Tatjana Trajković-Filipović, *Lokalitet Velika Humska Čuka – iskopavanja 2018. godine*
- 33 Ognjen Mladenović, Jan Jon, Aleksandar Bulatović, Artur Bankof, Vejn Paul, Ondžej Hvojka, Vojislav Filipović, Rada Gligorić, *Lokalitet Spasovine u selu Milina: preliminarni rezultati istraživanja 2018. godine*
- 43 Dragan Milanović, *Arheološka prospekcija donjeg toka Južne Morave u 2018. godini*
- 53 Dragana Antonović, Selena Vitezović, Vidan Dimić, *Prljuša, Mali Šturac: istraživanje u 2018. godini*
- 61 Ivan Vranić, *Arheološka istraživanja lokaliteta Kale u Krševici 2018. godine*
- 69 Sofija Petković, Igor Bjelić, Gordan Janjić, Nikola Radinović, *Vrelo – Šarkamen, arheološka istraživanja, prezentacija i promocija u 2018. godini*
- 79 Nadežda Gavrilović-Vitas, Gordana Milošević Jevtić, *Građevina sa Oktogonom, Gradsko Polje, Niš: arheološka istraživanja u 2018. godini*
- 91 Stefan Pop-Lazić, Ričard Majls, Bojan Popović, Bernadet Makol, Vujadin Vujadinović, Milica Tomić, Aleksandar Stamenković, *Arheološka iskopavanja nalazišta Glacov Salaš 2018. godine*

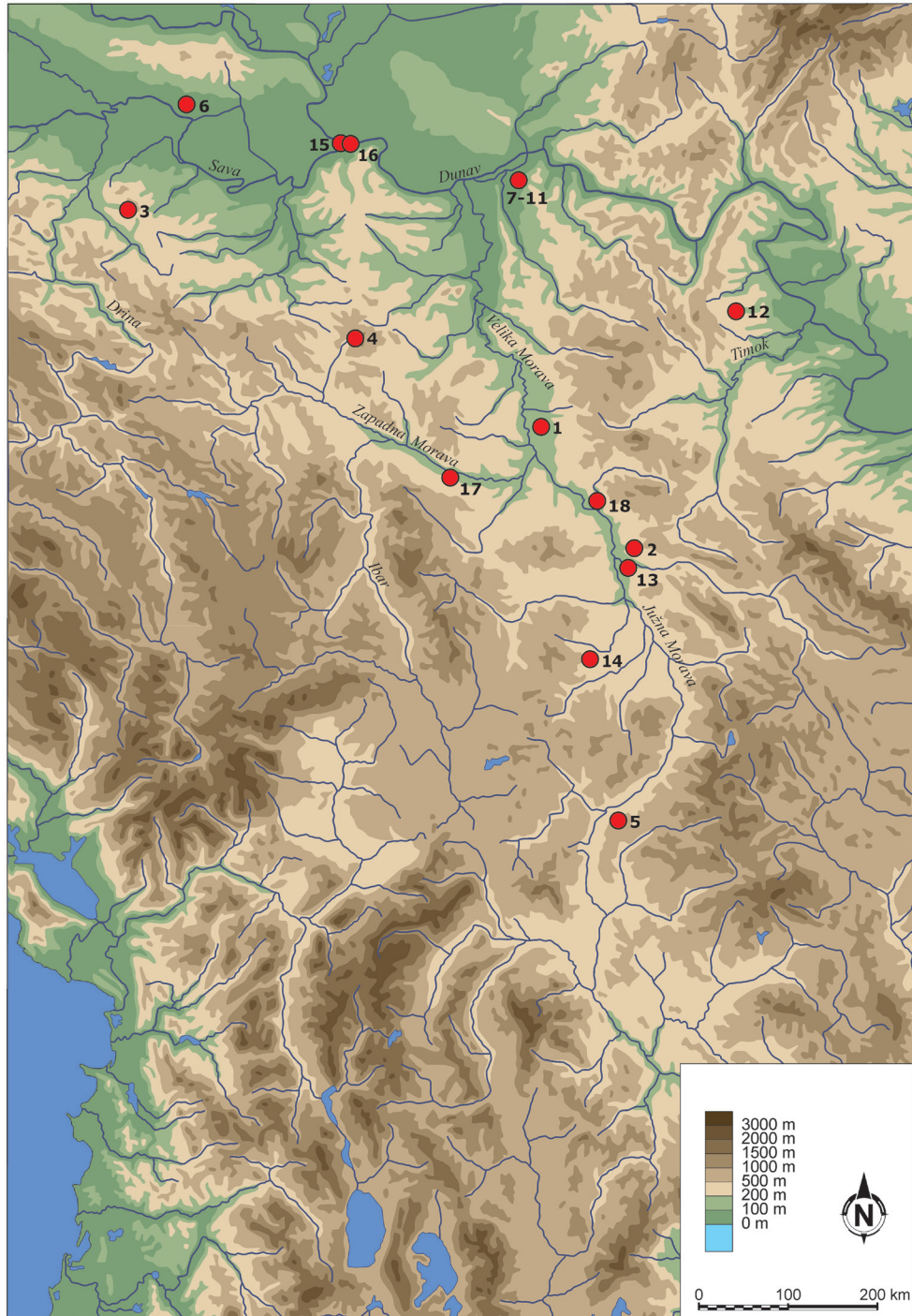
- 99 Bebina Milovanović, Nemanja Mrđić, Ilija Danković, *Arheološka istraživanja na lokalitetu Rit (Viminacijum) u 2018. godini*
- 113 Saša Redžić, Ilija Danković, Mladen Jovičić, *Zaštitna arheološka iskopavanja na lokalitetu Pećine (Viminacijum) tokom 2018. i početkom 2019. godine*
- 127 Mladen Jovičić, Saša Redžić, Bebina Milovanović, *Zaštitna arheološka istraživanja nekropole na lokalitetu Više Grobalja (Viminacijum) u 2018. godini*
- 143 Snežana Nikolić, Goran Stojić, Milica Marjanović, *Legijski logor u Viminacijumu: arheološka istraživanja u zoni zapadnog bedema u 2018. godini*
- 157 Ivan Bogdanović, Ljubomir Jevtović, Snežana Golubović, *Legijski logor u Viminacijumu: arheološka istraživanja severnog bedema u 2018. godini*
- 173 Stefan Pop–Lazić, Uglješa Vojvodić, Bojan Popović, Vesna Bikić, *Zaštitna arheološka istraživanja na Beogradskoj Tvrđavi u 2018. godini – lokalitet Veliki Kalemegdan*
- 181 Vujadin Ivanišević, Bernar Bavan, Ivan Bugarski, *Caričin Grad – arheološka istraživanja u 2018. godini*
- 191 Ivan Bugarski, Vesna Bikić, Milica Tomić, *Istraživanja prostora Stare Sinagoge u Beogradu 2018. godine*
- 203 Marin Bugar, Ivan Bugarski, Uglješa Vojvodić, Milica Radišić, Dimitrije Marković, *Arheološka prospekcija donjeg toka Zapadne Morave u 2018. godini: rezultati iz Trsteničkog kraja*

Analize arheološkog materijala

- 219 Dragana Vulović, Ilija Mikić, Nataša Miladinović-Radmilović, *Metodologija antropoloških istraživanja grupnih i masovnih sahrana*
- 229 Radmila Zotović, *Silvanov kult na području Srbije – kratka crtica iz proučavanja kultova na tlu Srbije*
- 237 Angelina Raičković Savić, Ana Mitić, *Rezultati obrade keramičkog materijala iz objekta br. 18 sa lokacije Nad Klepečkom, Viminacijum*
- 245 Josip Šarić, *Kremen za puške kremenjače u Beogradskoj tvrđavi*

Projektne i drugi izveštaji

- 253 Slaviša Perić, Projekat *Arheologija Srbije: Kulturni identitet, integracioni faktori, tehnološki procesi i uloga centralnog Balkana u razvoju evropske praistorije*
- 273 Ivana Popović, Projekat *Romanizacija, urbanizacija i transformacija urbanih centara civilnog, vojnog i rezidencijalnog karaktera u rimskim provincijama na tlu Srbije*
- 287 Miomir Korać, Projekat *IRS – Viminacium, rimski grad i legijski vojni logor – istraživanje materijalne i duhovne kulture, stanovništva, primenom najsavremenijih tehnologija daljinske detekcije, geofizike, GISa, digitalizacije i 3D vizualizacije*
- 301 Vujadin Ivanišević, Projekat *Procesi urbanizacije i razvoja srednjovekovnog društva*
- 315 Emilija Nikolić, Jelena Anđelković Grašar, *Arheološki park Viminacium i Živa Award 2018*
- 325 Ivana Kosanović, *24. međunarodni Limes kongres (24th International Limes Congress, Serbia, Belgrade-Viminacium, 2-9th September 2018)*
- 331 Sanja Slankamenac, *Izdavačka delatnost Arheološkog instituta u 2018. godini*

Uvod

Arheologija u Srbiji: projekti Arheološkog instituta u 2018. godini predstavlja osmi u nizu zbornika radova, čije je izdavanje inicirano tokom 2011. godine, sa ciljem da se predstavljaju preliminarni izveštaji brojnih i raznovrsnih projekata koji se realizuju u okviru Arheološkog instituta.

Radovi su grupisani u tri tematske celine: izveštaji sa iskopavanja i rekognosciranja, analize arheološkog materijala, i izveštaji naučnih projekata i drugih aktivnosti.

Osnovnu delatnost Arheološkog instituta čini rad na projektima koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. Tokom 2018, nastavljen je rad na projektima započetim 2011. godine, i Arheološki institut je vodeća institucija za četiri, odnosno jedna od institucija u okviru još tri projekta. Pored toga, Arheološki institut je, u saradnji sa brojnim institucijama kulture u Srbiji, bio angažovan na većem broju projekata koji su finansirani preko programa Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije, a takođe je učesnik i većeg broja međunarodnih projekata. Tokom 2018. godine, Arheološki institut je rukovodio ili učestvovao na iskopavanjima većeg broja lokaliteta iz perioda praistorije, antike, srednjeg veka i modernog doba, sproveo je dva projekta rekognosciranja, a takođe su saradnici Instituta bili angažovani na analizama raznovrsnog arheološkog materijala, uzeli učešća na većem broju regionalnih i međunarodnih konferencija, održali predavanja po pozivu i objavili brojne radove u nacionalnim i međunarodnim časopisima, monografijama i tematskim zbornicima.

U 2018. godini, Arheološki institut je organizovao međunarodnu konferenciju *XXIV International Limes Congress*,¹ i uzeo učešća u radionici *US-Serbia and West Balkan Data Science Workshop*, koju su podržali US National Science Foundation i Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Arheološka iskopavanja i rekognosciranja u 2018. godini:

1. Slatina – Turska Česma u Drenovcu
2. Velika Humska Čuka
3. Spasovina u selu Milina
4. Prljuša, Mali Šturac
5. Kale u Krševici
6. Glacov Salaš – Glac
- 7-11. Viminacijum (lok. Legijski logor – Severni bedem, Legijski logor – Zapadni bedem, Rit, Pećine, Više Grobalja)
12. Vrelo – Šarkamen
13. Gradsko Polje – Niš
14. Caričin Grad
15. Beogradska tvrđava – Veliki Kalemegdan
16. Stara Sinagoga u Beogradu
17. Prospekcija donjeg toka Zapadne Morave (Trstenik)
18. Prospekcija donjeg toka Južne Morave (Sokobanja, Niš i Aleksinac)

Projekti Arheološkog instituta koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije:

Projekti u kojima je Arheološki institut rukovodeća institucija:

1. *Arheologija Srbije: Kulturni identitet, integracioni faktori, tehnološki procesi i uloga centralnog Balkana u razvoju evropske praistorije* (OI 177020), rukovodilac dr Slaviša Perić;
2. *Romanizacija, urbanizacija i transformacija urbanih centara civilnog, vojnog i rezidencijalnog karaktera u rimskim provincijama na tlu Srbije* (OI 177007), rukovodilac dr Ivana Popović;
3. *Procesi urbanizacije i razvoja srednjovekovnog društva* (OI 177021), rukovodilac dr Vujadin Ivanišević;
4. *IRS – Viminacijum, rimski grad i legijski vojni logor – istraživanje materijalne i duhovne kulture, stanovništva, primenom najsavremenijih tehnologija daljinske detekcije, geofizike, GISa, digitalizacije i 3D vizualizacije* (III 47018), rukovodilac dr Miomir Korać.

Projekti u kojima je Arheološki institut jedna od institucija:

1. *Bioarheologija drevne Evrope: ljudi, biljke i životinje u praistoriji Srbije* (III 47001), rukovodilac prof. dr Sofija Stefanović, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu;
2. *Kulturne promene i populaciona kretanja u ranoj praistoriji centralnog Balkana* (OI 177023), rukovodilac prof. dr Dušan Mihailović, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu;
3. *Etnogeneza Srba u srednjem veku (rani srednji vek) – Usporedna analiza istorijsko-kulturnog nasleđa, genetskog materijala i predmeta materijalne kulture sa aspekta analitičke hemije* (III 47025), rukovodilac dr Irena Cvijanović, Istorijski institut.

Projekti finansirani preko programa Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije: *Stalna arheološka radionica – srednje Pomoravlje u neolitizaciji jugoistočne Evrope. Drenovac - neolitski megalopolis*; ostale institucije koje učestvuju: Zavičajni muzej Paraćin;

Konzervacija, restauracija i prezentacija neolitske arhitekture u Drenovcu;

Arheološka istraživanja na lokalitetu Velika humska čuka u Humu kod Niša; ostale institucije koje učestvuju: Narodni muzej Niš;

Prospekcija Malog Šturca - istraživanje praistorijskog rudarstva: istraživanje zapadne granice okna Objekat 1; ostale institucije koje učestvuju: Muzej rudničko-takovskog kraja, Gornji Milanovac;

Vrelo-Šarkamen, arheološka istraživanja; ostale institucije koje učestvuju: Muzej Krajine Negotin;

Građevina sa oktagonom, Gradsko polje, Niš; ostale institucije koje učestvuju: Narodni Muzej Niš i Zavod za zaštitu spomenika kulture Niš;

Arheološka prospekcija donjeg toka Južne Morave; ostale institucije koje učestvuju: Narodni muzej Niš, Centar za kulturu i umetnost Aleksinac i Narodna biblioteka Stevan Sremac Sokobanja;

Arheološka prospekcija donjeg toka Zapadne Morave; ostale institucije koje učestvuju: Narodni muzej, Kruševac;

Izrada finalne dokumentacije i obezbeđivanje trajnog i bezbednog skladištenja osteološkog materijala sa ranijih antropoloških istraživanja u Sirmijumu; ostale institucije koje učestvuju: Muzej Srema u Sremskoj Mitrovici.

Međunarodni projekat sufinansiran sredstvima Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije:

Srpsko-francusko-nemačka arheološka istraživanja u oblasti Caričinog grada; ostale institucije koje učestvuju: École Française de Rome; Centre National de la Recherche Scientifique, Strasbourg; Römisch-Germanisches Zentralmuseum/ Forschungsinstitut für Vor- und Frühgeschichte, Mainz; Université de Strasbourg; Johannes Gutenberg-Universität, Mainz.

Međunarodni projekti:

Arheološka istraživanja naseobinskih sistema, sahranjivanja i rudnih resursa u bronzanom dobu severozapadne Srbije (projekat Jadar); ostale institucije: Muzej Jadra, Loznica, Zavod za zaštitu spomenika kulture Valjevo, Brooklyn College, New York (USA); finansiranje: Ministarstvo kulture i informisanja RS, Institute for Aegean Prehistory (USA), PSC-CUNY Research Award program (USA);

Visualizing the unknown Balkans; ostale institucije: Narodni muzej Leskovac, Institut für Orientalische und Europäische Archäologie (OREA), Wien, finansiranje: Innovation Fund „Research, Science and Society“ of the Austrian Academy of Sciences;

ARKWORK projekat: COST akcija (COST action) br. 15201 (CA 15201), projekat Evropske Unije (EU Framework Programme Horizon 2020), rukovodeća institucija: Uppsala universitet, <https://www.arkwork.eu>;

ArchaeoLandscapes International: mreža institucija proistekla iz projekta ArchaeoLandscapes Europe;

DANUBIUS Organisation ecclésiastique et topographie chrétienne du Bas-Danube pendant l'Antiquité tardive (IIIe-VIIIe siècles ap. J.-C.); ostale institucije koje učestvuju: HALMA Histoire, Archéologie, Littérature des Mondes Anciens Universitet, „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас, Софийски универзитет „Св. Климент Охридски“, Регионален исторически музей Силистра, Регионален истрочески музей Варна, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza“ din Iași Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” - Bucharest, Instituti i Arkeologjisë, Université du Québec à Rimouski, Univerza v Ljubljani, University of Leicester, GWZO Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa.

The paleogenetics of southem Europeans, admixture, selection and transflormations, ostale institucije koje učestvuju: Universität Wien.

Život na rimskoj cesti – komunikacije, trgovina i identiteti na rimskim cestama u Hrvatskoj od 1-8 st.: ostale institucije koje učestvuju: Institut za arheologiju, Zagreb; projekat financira Zaklada za znanost Republike Hrvatske.

Napomene:

1 <http://limes2018.org>

*Arheološka iskopavanja
i rekognosciranja*

Dragan Milanović, Arheološki institut, Beograd

ARHEOLOŠKA PROSPEKCIJA DONJEG TOKA JUŽNE MORAVE U 2018. GODINI

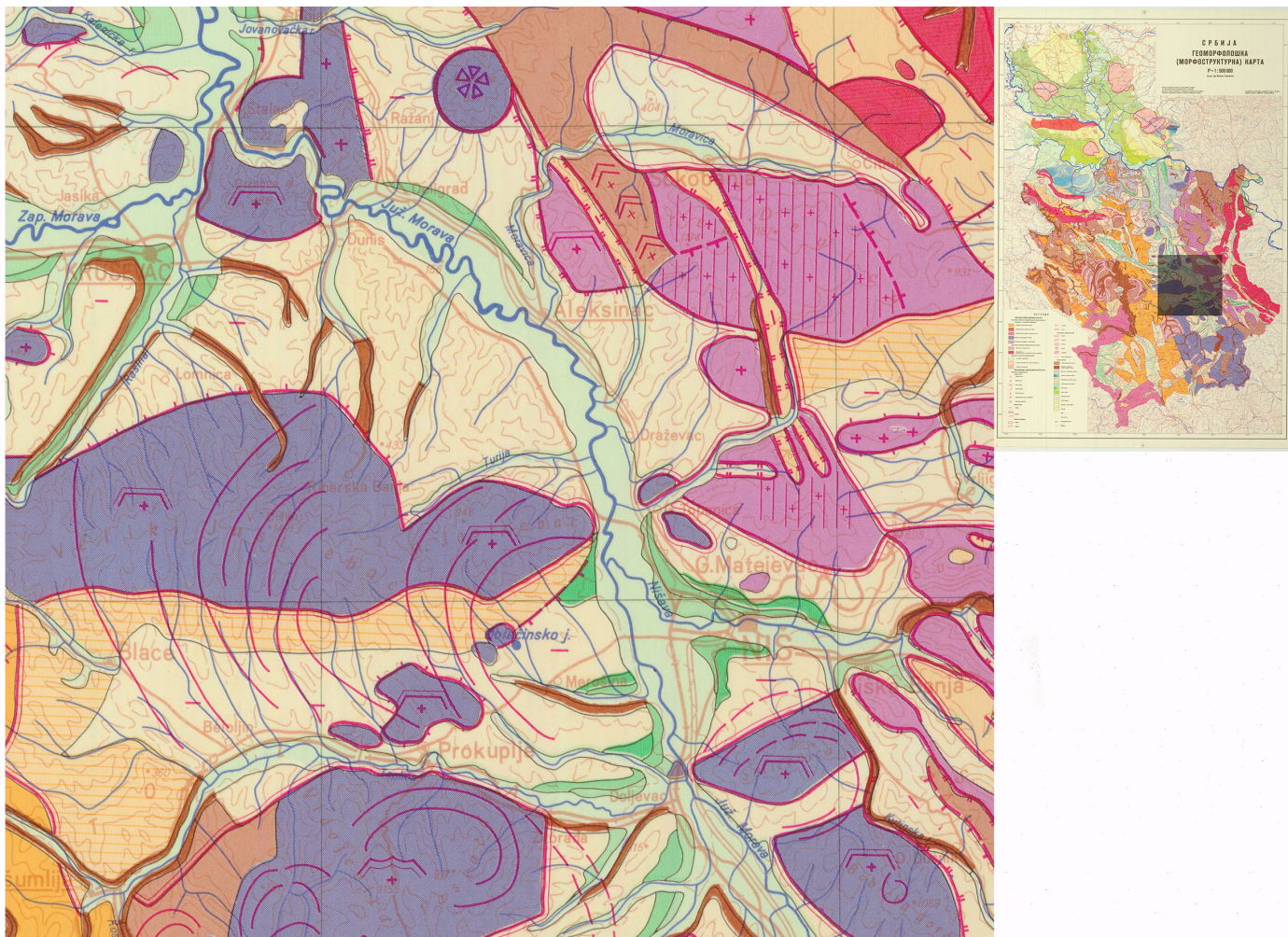
Donji tok Južne Morave predstavlja oblast od stava Zapadne i Južne Morave na severu, do ušća Toplice u Južnu Moravu na jugu (sl. 1).¹ Dolina Južne Morave, zajedno sa Velikom Moravom, predstavlja jedan od najznačajnijih saobraćajnih čvorišta meridijanskog pravca pružanja, koji povezuje severni i južni deo Balkanskog poluostrva. Pored toga, dolinama pritoka Južne Morave, Nišave na istoku i Toplice na zapadu, oblast Južnog Pomoravlja povezuje tri različita genetska tipa morfostruktura: Srpsko-makedonsku masu sa Karpato-balkanidima na istoku i Dinaridima na zapadu. Dosadašnja delatnost na evidentiranju arheoloških lokaliteta u tom području uglavnom se svodila na aktivnosti Narodnog muzeja Kruševac, Narodnog muzeja Niš, Zavoda za zaštitu spomenika kulture Niš i Arheološkog instituta u Beogradu, ali do sada nije izrađena sveobuhvatna arheološka karta, dok je u objavljenim radovima gotovo u potpunosti bio zanemaren kontekst prirodne sredine naselja iz prošlosti.

Uzimajući u obzir značaj pomenute oblasti, Arheološki institut je preduzeo dva sukcesivna projekta: *Arheološka prospekcija aleskinačke opštine*, koji je trajao od 2014. do 2016. godine (Milanović, Milojević 2016) i *Arheološka prospekcija donjeg toka Južne Morave*, čije trajanje je predviđeno za period 2017–2019. godine (Milanović, Milojević 2018; Milanović, Milojević 2019). Osnovni cilj projekata je sistematizacija starih i prikupljanje novih podataka o položaju lokaliteta radi izrade pouzdane arheološke karte u okviru GIS platforme. To podrazumeva precizno registrovanje i kartiranje od ranije poznatih i novih lokaliteta, te hronološko opredeljivanje lokaliteta po epohama na osnovu tek prikupljenog ili od ranije poznatog arheološkog materijala. Drugi važan zadatak je sagledavanje sistema naseljavanja ove oblasti u dijahronoj perspektivi, od neolita do srednjeg veka, i utvrđivanje trendova u obrascima naseljavanja kroz različite vremenske i prostorne dimenzije. Stoga je značajan segment istraživanja sistema naseljavanja činilo ispitivanje geografskog konteksta naselja, što podrazumeva topografske, hidrološke, geomorfološke i pedološke odlike naselja, kao i dostupnost okolnih resursa.² Pored toga, projekat je osmišljen tako da podstiče buduće arheološke delatnosti u donjem toku Južne Morave i da kroz popularizaciju i prezentaciju rezultata, putem odgovarajućih muzejskih izložbi i dečjih radionica, utiče na podizanje svesti o značaju očuvanja kulturne baštine.

Ovogodišnja kampanja, druga po redu, realizovana je u periodu oktobar – novembar 2018. godine u opštinama Sokobanja, Niš i Aleksinac.³ Na području opština Sokobanja i Niš izvedena je arheološka prospekcija, dok su na području Aleksinca nastavljena geofizička istraživanja.

Arheološka prospekcija u Sokobanjskoj i Niškoj kotlini realizovana je u okviru tri faze.

Prvu fazu u istraživanju je predstavljao obilazak terena radi uočavanja eventualnih ostataka struktura, i prikupljanje dijagnostički značajnog površinskog arheološkog materijala. Prospekcija je najčešće vršena uz učešće četiri člana tima, podeljena u dve grupe. Lokacije su pregledane hodaњem u uporednim smerovima na međusobnoj udaljenosti članova tima između 10 i 20 m, dok su pravci njihovog kretanja i arheološki ostaci beleženi ručnim GPS uređajima. Nalazišta su dokumentovana opisno i fotografijama. U slučajevima kada je evidentirana gušća koncentracija površinskih

Slika 1. Područje donjeg toka Južne Morave (detalj sa karte Зеремски 1990).

nalaza, pregled je vršen s razmacima trajektorija od 3 do 5 m. Pored toga, veoma značajnim se pokazalo anketiranje meštana u cilju dobijanja podataka o arheološkim nalazima i nalazištima, kao i o ekonomskim potencijalima lokalne sredine.

Druga faza arheološke prospekcije je podrazumevala pranje, sušenje i obradu pokretnih arheoloških nalaza. Obrada nalaza je otpočela razvrstavanjem pronađenih artefakata i izdvajanjem onih koji su bili specifični u funkcionalnom, tehnološkom, hronološkom i kulturnom pogledu (inventarni materijal). Oni su potom opisivani, fotografisani i tehnički ilustrovani, dok su preostali nalazi izdvojeni zasebno, kao studijski materijal.

Slika 2. Lokalitet Selina u Vrmdži kod Sokobanje, pogled sa juga.

Slika 3. Lokalitet Gomilica-Donje Polje između sela Vrtište i Trupale kod Niša, pogled sa jugozapada.

Slika 4. Lokalitet Gomilica–Donje Polje između sela Vrtište i Trupale kod Niša, površinski pokretni arheološki nalazi iz srednjeg veka.

Treću fazu je obuhvatalo mapiranje lokaliteta na različitim geografskim podlogama i preliminarno razmatranje topografskih, hidroloških, geomorfoloških odlika terena, pedološkog pokrivača oko naselja, dostupnosti lokalnih resursa (prvenstveno obližnjih ležišta metaličnih i nemetalčnih minerala), veličine naselja, komunikacija i prostornih odnosa između susednih naselja i njihovog ekonomskog i društvenog značaja. Izrađivani su pojedinačni kartoni za sva nalazišta prema obrascu koji propisuje Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije.

Projektne aktivnosti su započete u Sokobanjskoj kotlini, a nastavljene u Niškoj kotlini. Tokom istraživanja u Sokobanjskoj kotlini locirano je dvadeset pet nalazišta koja se mogu smatrati arheološkim lokalitetima. Takođe je ponovljen obilazak još tri nalazišta evidentirana tokom prošlogodišnje kampanje.

U Niškoj kotlini konstatovano je trinaest arheoloških lokaliteta. Snimljen je veliki broj terenskih fotografija, od kojih je 79 uvršteno u dokumentaciju nalazišta na području opštine Sokobanja (sl. 2, tab. 1), odnosno trideset osam na prostoru opština grada Niša (sl. 3–4). Sa nalazišta u Sokobanjskoj kotlini za inventar je izdvojeno 205, a u Niškoj kotlini šezdeset devet predmeta. Preovlađuju nalazi fragmentovanih posuda iz različitih perioda, dok su nalazi od kamena i kremenja slabo zastupljeni.

U novembru 2018. godine okončana su prošlogodišnja geofizička istraživanja na kasnoneolitskom lokalitetu Srednje polje kod Bradarca u blizini Aleksinca (sl. 5–6) i na ranoneolitskom nalazištu na ušću Puljanske u Mozgovačku reku. Započeta su i snimanja velikog kasnoneolitskog nalazišta Drugo Aleksinačko Okno/Štolna kod Aleksinca (sl. 7). Pored toga, prilikom realizovanja geofizičkih snimanja rekognoscirana je mikroregija Mozgovačke reke i tom prilikom je evidentirano šest novih nalazišta.

Na lokalitetu Srednje Polje u Bradarcu kod Aleksinca obavljeno je snimanje metodom fluksgejt magnetometrije na površini od oko 2,5 ha, u severnom delu nalazišta (sl. 5–6). Uz prošlogodišnje snimljenu površinu južnog dela, na ovaj način je do sada sagledano ukupno 5 ha lokaliteta.⁴ Preliminarni rezultati su ukazali na zbijeno naselje vinčanske kulture sa spaljenim nadzemnim strukturama različitih dimenzija, jamama i obimnim rovovima oko naselja. Severna ivica naselja je određena petostrukim rovom, orijentacije istok-zapad (sl. 6). U sredini tog petostrukog rova je prekid širine između 5 i 20 m, koji predstavlja ulaz u selo. Na istočnoj strani konstatovani su aluvijalni nanosi Mozgovačke reke, koji su, po svemu sudeći, prekrili manji deo naselja.

Na lokaciji u zoni ušća Puljanske u Mozgovačku reku snimljena je površina od 0,45 ha, koja se nalazi na oko 150 m južno od naselja na Srednjem Polju. Ovde su površinski nalazi sugerisali postojanje manjeg starčevačkog naselja, a geofizičkim istraživanjima je utvrđeno postojanje nekoliko

Slika 5. Geofizička snimanja na lokalitetu Srednje Polje u Bradarcu kod Aleksinca, pogled sa istoka.

desetina manjih ukopa – jama.

Treća snimljena površina, velične 0,5 ha, nalazi se na lokalitetu Drugo Aleksinačko Okno/Štolna u blizini Aleksinca (sl. 7). Preliminarni rezultati su ukazali na kasnoneolitsko naselje vinčanske kulture sa gusto zbijenim spaljenim stambenim strukturama. S obzirom na to da je procenjena površina naselja prema površinskim nalazima oko 15 ha, tek će buduća snimanja (planirana za 2019. godinu) dati konkretnije rezultate.

Postavljeni cilj istraživanja u 2018. godini je u potpunosti ispunjen. Rekognosciranjima u Sokobanjskoj i Niškoj kotlini ukupno je evidentirano 38 nalazišta, a manji broj je ponovo obišten. Izrađeni su arheološki kartoni nalazišta i nastavljena je analiza njihovih ekonomskih potencijala na osnovu geomorfoloških i pedoloških odlika terena. Geofizička istraživanja su realizovana prema planu.

Ovogodišnja kampanja je u značajnoj meri doprinela izradi arheološke karte nalazišta u donjem toku Južne Morave. Započete aktivnosti potrebno je nastaviti da bi bili dobijeni kompletniji podaci o naseljavanju ove regije u prošlosti i sagledavanju obrazaca naseljavanja u dijahronoj perspektivi.

Slika 6. Geofizički snimak severnog dela lokaliteta Srednje polje u Bradarcu kod Aleksinca, sa aluvijalnim nanosom Mozgovačke reke na istočnoj strani (označen plavom bojom).

Bibliografija:

- **Зеремски 1990** – М. Зеремски, *Геоморфолошка (морфоструктурна) карта 1:500 000*, Београд 1990.
- **Милановић, Милојевић 2016** – Д. Милановић, П. Милојевић, Археолошка проспекција Алексиначке котлине–прелиминарни резултати, у: С. Рајић (ур.), *Алексинач и околина у прошлости – 500 година од првог писаног помена 1516–2016*, Алексинач 2016, 33–47.
- **Милановић, Милојевић 2018** – Д. Милановић, П. Милојевић, Археолошка проспекција доњег тока Јужне Мораве у 2017–2018. години, у: Л. Баљ, Д. Милановић (прир.), *Српско археолошко друштво, Праисторијска секција, Нови Сад 14. децембар 2018. године Програм и апстрактни*, Нови Сад 2018, 9–10.
- **Milanović, Milojević 2019** – D. Milanović, P. Milojević, Arheološka prospekcija donjeg toka Južne Morave u 2017. godini, u: I. Bugarski, V. Filipović, N. Gavrilović Vitas (ur.), *Arheologija u Srbiji: projekti Arheološkog instituta u 2017. godini*, Beograd 2019, 173–179.

Napomene:

¹ Rad je rezultat naučnoistraživačkog projekta *Arheologija Srbije: kulturni identitet, integracioni faktori, tehnološki procesi i uloga centralnog Balkana u razvoju evropske praistorije* (OI 177020), koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

² Važan deo istraživačkog tima predstavljaju stručnjaci iz Geografskog instituta „Jovan Cvijić“ SANU, dr Jelena Čalić i dr Marko Milošević, i Instituta za biološka istraživanja „Siniša Stanković“, dr Veljko Perović.

³ Projekat je realizovao Arheološki institut, Beograd, u saradnji sa Narodnom bibliotekom „Stevan Sremac“ Sokobanja, Centrom za kulturu i umetnost Aleksinac i Narodnim muzejom Niš, a finansiranje je, osim pomenutih institucija, obezbedilo i Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije. Rukovodilac projekta je Dragan Milanović, a članovi ekipe su bili Petar Milojević, Tatjana Trajković Filipović, Ognjen Mladenović, Branislav Vasov, Emil Cabunac, Magdalena Selaković, Jelena Milojević, Veljko Perović, Jelena Čalić, Patrik Mertl i Jugoslav Pendić.

⁴ Istraživanja je obavio Patrik Mertl iz Majnca, a arheološki konsultant bio je Jugoslav Pendić. Korišćen je instrument *Sensys MX fluxgate system* sa pet kanala.

Slika 7. Priprema za geofizička snimanja na lokalitetu Drugo Aleksinačko Okno/Štolna kod Aleksinca, pogled sa juga.

Tabla 1. Površinski pokretni arheološki nalazi iz ranog/srednjeg neolita sa lokaliteta Selina u Vrmdži kod Sokobanje.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

902/904:061.6(497.11)"2018"(082)(0.034.2)
902.2(497.11)"2018"(082)(0.034.2)

ARHEOLOGIJA u Srbiji [Elektronski izvor] : projekti
Arheološkog instituta u 2018. godini / urednici Selena
Vitezović, Milica Radišić, Đurđa Obradović. - Elektronsko izd.
- Beograd : Arheološki institut, 2021 (Beograd : Arheološki
institut). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) : tekst ; 12 cm

Sistemske zahteve: Nisu navedeni. - Nasl. sa naslovne strane
dokumenta. - Tiraž 100. - Napomene i bibliografske reference uz
tekst. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-6439-060-6

a) Археолошки институт (Београд) - Истраживања - 2018
- Зборници b) Археолошка истраживања - Србија - 2018
- Зборници

COBISS.SR-ID 40712457

